

8. АНАЛІТИКА

Євгенія Олегівна Касперчук,
учитель біології СЗШ № 122
м. Кривий Ріг, Україна

УДК 159.923.3

ЛІВША – ЦЕ ВИРОК ЧИ ГЕНІАЛЬНІСТЬ

Автор статті, опираючись на научні джерела та результати дослідження ліворуких дітей, розглядає різні точки зору феномена ліворукості, пропонує практичні рекомендації, які можуть бути використані батьками, шкільними психологами та педагогами в роботі з ліворукими дітьми з метою подолання труднощів адаптації.

Ключевые слова: ліворукість, полушария головного мозку, психическая діяльність, творческие способности.

The article's author relying on scientific sources and received results of the research of left-handed children considers different points of view of left-handedness phenomenon, proposes practical recommendations which can be used by parents, school psychologists and teachers in their work with left-handed children in order to overcome difficulties in adaptation.

Key words: left-handedness, cerebral hemispheres, mental activity, creative abilities.

Протягом еволюції люди, які відрізнялися від більшості будь-якими індивідуальними особливостями, наприклад, лівші, викликали інтерес та подив. Однак відношення до лівшів частіше було настороженим, а іноді і негативним. Вважалося, що лівші мають більш низькі інтелектуальні здібності, схильні до деяких нервово-психічних розладів, мають значні труднощі в соціальній адаптації. [4]

Разом з тим, існувала протилежна точка зору, коли ліворукі люди вважалися геніальними. Так, відомо, що серед ліворуких була велика кількість учених, письменників, політичних діячів та діячів мистецтв (Леонардо да Вінчі, Мікеланджело, Рафаель і Пікассо, І. Павлов, В. Даль, А. Ейнштейн, Чарлі Чаплін, Льюїс Керролл, Гарі Трумен, Бенджамін Франклін, Юлій Цезар, Мерлін Монро та ін.). [5]

Сьогодні феномен ліворукості багато вивчається, результати цих досліджень дозволяють змінювати стереотипне сприйняття лівшів і поступово виробляти методики їх навчання.

Ліворукість – не забаганка, не дивацтво окремої людини й не вада розвитку, а інша організація функціонування півкуль головного мозку, де домінує ліва півкуля [5].

Систематичне вивчення ліворукості у зв'язку з проблемою міжпівкульної асиметрії почалося у II-й половині ХХ століття. У 1970-ті – 2000-ні роки в Україні почали з'являтися численні публікації з проблеми ліворукості (М. Безруких; М. Брагіна, Т. Доброхотова; Р. Симерницкая; З. Спрингер, Р. Дейч, Н. Малих, В. Москвін, А. Чупріков, С. Казакова).

За теорією функціональної асиметрії півкуль головного мозку, обидві півкулі здатні отримувати й переробляти інформацію у вигляді як образів, так і слів, але існує функціональна асиметрія головного мозку – різний ступінь виявленості тих чи інших функцій. Функцією лівої півкулі є читання і рахування, переважно оперування знаковою інформацією (словами, символами, цифрами тощо). Ліва півкуля забезпечує можливість логічних побудов, без яких неможливе послідовне аналітичне мислення. Права півкуля оперує образною інформацією, забезпечує орієнтацію в просторі, сприйняття музики, емоційне ставлення до сприйнятих та усвідомлених об'єктів. Обидві півкулі функціонують у взаємозв'язку [2].

Лівші – особливі діти, вони у процесі розвитку привертають максимум зовнішніх, довільних цінностей для оволодіння тими операціями, що у

правшів, як відомо, формуються природно, незалежно від їх довільного бажання, просто за певними психологічними законами. Лівша щоразу винаходить, а то й фантастичним чином знаходить власний спосіб побудови та оволодіння світом правшів. Адже у них, на відміну від правшів, неможливо побудувати стабільно психологічний пласт встановлених навичок та автоматизмів, що дозволять функціонувати у зовнішньому світі, не замислюючись, як це зробити, не залучаючи додаткових усвідомлених засобів. Тому, виховуючи лівшу, необхідно максимально автоматизувати ззовні, якомога більше операцій, використовуваних ним у повсякденному житті[5]. Діти лівші володіють колосальним довільним контролем над протіканням психічної діяльності.

У них є тенденція в усьому шукати та встановлювати логічні зв'язки. У дітей-лівшів своєрідне сприйняття світу, тому, керуючись власним баченням світу, лівша вибудовує такі розумові конструкції, що вражають незвичайністю та узагальненнями, далекими від загальноприйнятих. Діти-лівші часто плутають дії додавання та віднімання, наприклад: $31-15 = 46$, $21 + 5 = 16$, тому у навчальних закладах, крім таблиці множення та ділення, лівша повинен вивчити таблицю додавання та віднімання. Хоча є приклади, коли дитина у шість років з легкістю опанувала математичні прийоми 2-3-го класу, розв'язуючи найскладніші головоломки, бо сполучення цифр здавалися їй надзвичайно красивими. Лівші частіше роблять помилки у стресових ситуаціях, але ж і вони складають 20 % талановитих людей.

Функціональна особливість шувльги – складність у перемиканні, тому їх не можна квапити. Якщо йде опитування дитини-лівші, їй непотрібно питати першою, їй потрібен час, щоб підготуватися до відповіді на будь-яке питання. Називаючи, в основному недоліки та труднощі в розвитку лівші, не можна не відзначити види діяльності, в яких ці діти успішні. Так, у ліворуких дітей гарне почуття ритму [3]. Вони можуть засвоїти математичний матеріал, використовуючи статті у ділових газетах та журналах. Вони успішні в музиці, малюванні, але не в копіюванні форм, а там, де потрібно застосувати творчий підхід [4].

Насправді, називаючи всіх людей, що надають перевагу в користуванні лівою рукою, лівшами, ми стаємо на хибну думку. У справжнього лівші провідними будуть не тільки рука, але й нога, око, вухо. Щоб визначити домінуючу руку у дитини, існує немало цікавих методик, у тому числі й анкетування. Якщо більшість завдань дитина виконувала лівою рукою, ногою, вухом, оком, то провідною є права півкуля мозку.

1. Кількість класів, які взяли участь в опитуванні – 11.
2. Загальна кількість учнів в класах – 298.
3. Скільки ліворуких дітей у класах – 28, що становить – 9,5 відсотка.
4. Лівші, з них хлопчиків – 15, дівчаток – 13, тобто, практично рівна кількість у статевому відношенні.

Результати досліджень свідчать про те, що більшість лівшів у нашому навчальному закладі – це є діти з провідною лівою рукою, ногою, вухом та домінуючою правою півкулею, але трапляються лівші, хоча їх відсоток дуже малий, в яких провідною може бути, наприклад, лише рука, тоді як інші частини тіла працюють, як у правшів. Також за підсумками опитування ми бачимо, що є діти, які можуть виконувати певні дії як правою, так і лівою рукою, тобто, малий відсоток серед учнів-лівшів нашого навчального закладу також є і діти, які не виявляють абсолютного домінування відповідної півкулі мозку.

Існує немало сучасних методик визначення ліворукості або праворукості-ті.

Використовуючи уявлення про особливості в поведінці та схильностях до вивчення навчальних предметів, ставлення до мистецтва, спорту, була розроблена власна анкета-опитувальник. Ми провели її серед учнів середньої та старшої школи. Результати опитування такі: ставлення до навчання у 78% учнів позитивне. З них 61 % лівшів із задоволенням вивчають філологічні науки, 60 % дітей мають достатній рівень знань з математичних дисциплін, у 43 % опитуваних добре розвинена пам'ять, творчі здібності. Майже 50 % лівшів займаються музикою, малюють, відвідують спортивні секції та мають неабиякі досягнення. Серед них є призери всеукраїнського рівня (спорт), міського рівня (малювання). Для визначення таких характеристик, як ставлення до вивчення предметів, були опитані не лише учні, але і врахували думки вчителів, які викладають у них.

Ми дійшли висновку, що учень-лівша не відрізняється розумовими здібностями від правші, але все ж таки потребує особливої уваги з боку вчителів та дорослих, їх допомоги в адаптації, впевненості у собі, власних досягненнях.

На завершення надамо поради під час навчання та виховання дітей лівшів:

- Дитину з подібними проявами – лівшу або правшу – покажіть психологу, який визначить, які дійсні причини його неуспішності.
- Складіть чіткий розпис повсякденних справ. Проявіть гнучкість та завзятість – дитина повинна бачити творчість у будь-якій повсякденній справі, навіть у підмітанні підлоги. Питання типу: «Може, ти здогадаєшся, що робити з цією шіткою, щоб пилюка не летіла на всі боки?» – активізують її до певної діяльності.
- Будьте в курсі шкільних завдань, ретельно стежте за їх виконанням. Перевіряючи домашні завдання, уникайте негативних оцінок. За все хваліть, за дотримання графіка премійуйте корисними речами: книгою, квитком до кінотеатру, розвивальною грою.
- Виділіть дитині кімнату або її частину, що стане власною територією. Важливо, щоб робочий стіл стояв так, де б дитина бачила гладку стіну, щоб ніщо не відволікало. Простота, спокійний колір та лад допоможуть їй концентруватися на заняттях.

- Організуйте в неробочій частині її помешкання все, що необхідно для фантазії та творчості, Дозвольте дитині проявити себе: якщо вона добре малює – поставте дитячий мольберт або повісьте аркуш ватману, якщо пише вірші – заведіть для них спеціальний зошит. Серйозно обговорюйте з нею проблеми, що виникають.

- Регулярно цікавтеся її успіхами у навчальному закладі [1].

Використані літературні джерела

1. *Безруких М.* Леворукий ребёнок в школе и дома [Текст] / М. Безруких. – Екатеринбург. ЛИТУР, 2001. – 320с.

2. *Брагіна М. М., Доброхотова Т. А.* Функціональні асиметрії людини. – 2-е вид., перераб. і доп. [Текст] / М. М. Брагіна, Т. А. Доброхотова. – М.: Медицина, 1988. – 240 с. іл.

3. *Ефремова Н.* Леворукость – не помеха // Домашнее воспитание [Текст] / Н. Ефремова, – 2002. – № 5. – С.22-25

4. Психофізіологія. Словник. Автори Безруких М. М., Фарбер Д. А. [Текст] / М. М. Безруких, Д. А. Фарбер. – М. : Вид. «ПЕР СЕВ», 2005.

5. Психологічні особливості та адаптаційні можливості ліворуких дітей в навчальній діяльності [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe

